

HALACHIC AND HASHKAFIC ISSUES IN CONTEMPORARY SOCIETY

SERIES 2: 5 - WOMEN AND TALMUD TORAH

PART 1 - FOUNDATIONS

OU ISRAEL CENTER - WINTER 2021/22

A] TORAH AS THE FOCUS AND PURPOSE OF EXISTENCE

1. בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ.

בראשית א:א

2. אין המקרא הזה אומר אלא דרשני! כמו שדרשוכו רבותינו ז"ל בשביל התורה שנקראת (משלי ח:בג) *ראשית זרעו*, ובשביל ישראל שנקראו (ירמיה ב:ג) *ראשית תבואתה*.

רש"י שם

Rashi underlines the purpose of the Creation narrative in the Chumash - not to explain HOW the world was made, but WHY! Our physical existence has meaning and purpose - primarily Torah in its widest sense.

3. ויבא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד ויהי ערב ויהי בקר יום הששי.

בראשית א:לא

4. יום הששי - הוסיף ה' שש ימים בגמר מעשה בראשית לומר שהתנה עמוס על מנת שיקבלו עליהם ישראל חמשה חומשי תורה. דבר אחר: יום הששי - כולם תלויים ועומדים עד יום הששי, הוא ששי בסיון המוכן למתן תורה.

רש"י שם

The purpose of all physical creation was contingent upon the giving and acceptance of Torah on the 6th of Sivan.

5. לא ימוש ספר התורה הזה מפיד והגית בו יומם ולילה למען תשמר לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכך ואז תשכיל:

יהושע א:ח

God instructs Yehoshua that he must be involved in Torah learn - 'yomam velayla' - day and night.

6. כה אמר ה' אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי.

ירמיהו לג:כה

7. דאמר ר' אליעזר: גדולה תורה - שאילמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ. שנאמר: (ירמיהו לג:כה) *כה אמר ה' אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי*.

נדרים לב.

Chazal saw the ongoing learning of Torah as one of the foundation that sustains the existence of the world.

8. ואורייתא כלא, חד שמא קדישא איהי דקב"ה. ובאורייתא אתברי עלמא, דכתיב, (משלי ח:ל) *ואהיה אצלו אמן*. אל תקרי 'אמן' אלא אמן. ובאורייתא אתברי ב"נ, הה"ד ויאמר אלהים נעשה אדם. אמר קודשא ב"ה לאורייתא, בעינא למברי אדם. אמרה קמיה, האי ב"נ זמין למחטי ולארגזא קמך, אי לא תאריף רוגזך עליה, היך יקום בעלמא. אמר לה, אנה ואת נוקים ליה בעלמא, דהא לאו למגנא אתקרינא ארף אפים.

זוהר מהדורת הסולם - ויקרא פרשת שמיני מאמר באורייתא אתברי בר נש אות א (זוהר כרך ג פרשת שמיני לה):

The kabbalistic sources stress the centrality of Torah for existence in a number of ways: (i) the equivalence of Torah and God's 'Mind'; (ii) that, on a mystical level, all of the Torah is made from the Names of God; (iii) that God created Man 'together with' the Torah.¹

1. In kabbalistic thought, the Torah is connected significantly with the Sefira of Chochma and much commentary is dedicated to the manner in which Creation was emanated from God
To download more source sheets and audio shiurim visit www.rabbimanning.com.

9. דתנינן ג' דרגין אינון מתקשרן דא בדא - קודשא בריך הוא אורייתא וישראל.

זוהר כרך ג (ויקרא) פרשת אחרי מות עג.

Torah, God and the Jewish People are inextricably linked.

- Torah, in its widest sense, is paramount and central in Jewish thought . To state simply (and, as we shall see, incorrectly) that women are 'exempt from learning Torah' risks disconnecting women from this most fundamental Jewish value.

B] TORAH SHEB'AL PEH AS THE CENTRAL COVENANT WITH GOD

10. רבי חגי בישם רבי שמואל בר נחמן - נאמרו דברים בפה ונאמרו דברים בכתב, ואין אנו יודעין אי זה מהן חביב. אלא מן מה דכתיב (שמות לד: כז) **כִּי עַל-פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת-יִשְׂרָאֵל**. הדא אמרה אותן שבפה חביבין.

תלמוד ירושלמי מסכת פאה פרק ב הלכה ז

The Oral Torah - Talmud and commentaries - is the central element of the covenant between God and the Jewish People.

C] THE MITZVOT OF LEARNING TORAH: 1 - AHAVAT HASHEM

11. (ד) שָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד: (ה) וְאַהֲבָתָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ: (ו) וְהָיִי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל-לִבְבְּךָ.

דברים לב

12. לְאַהֲבָה אֶת-ה' אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמְעָה בְּקוֹל וּלְדַבְּרָה בּוֹ כִּי הוּא חַיִּיד וְאַרְךָ יָמֶיךָ ...

דברים לב

The Torah emphasizes in a number of places the mitzva to love God.

- The mechanism of this mitzva is challenging since the normal mode of expressing love is to give to another, and there is nothing that we can give to God.

13. (ו) וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל לִבְבְּךָ. רבי אומר - למה נאמר? לפי שנאמר וְאַהֲבָתָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לבבך. איני יודע כיצד אוהבים את המקום! תלמוד לומר וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל לִבְבְּךָ. תן הדברים האלה על לבך, שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם ומדבק בדרכיו.

ספרי דברים פרשת ואתחנן פיסקא לג

Chazal understand that Talmud Torah is one of the central ways in which we are able to fulfil the mitzva of loving God.

14. ולשון סיפרי (פ' שמע) לפי שנאמר וְאַהֲבָתָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ איני יודע כיצד אוהב את המקום? תלמוד לומר - וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל לִבְבְּךָ שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם.

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה ג

The Rambam reflects this in the Sefer Hamitzvot Mitzva #3 - to love God.

15. אהבת עולם בית ישראל עמד אהבת, תורה ומצות חקים ומשפטים אותנו למדת. על כן ה' אלקינו בשכבנו ובקומנו נשיח בחוקך ונשמח בדברי תורתך ובמצותיך לעולם ועד, כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה.

סדור תפילה - תפילת ערבית

16. 'כי הם חיינו ואורך ימינו' על שם כִּי הוּא חַיִּיד וְאַרְךָ יָמֶיךָ. 'ובהם נהגה יומם ולילה' ע"ש (יהושע א:ח) וְהָיִיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה.

ספר אבודרהם תפילת ערבית

The beracha of Ahavat Olam before the evening Shema connects closely the concept of the love between God and the Jewish people and links this directly with learning Torah.

17. מִה־אַהֲבָתִי תוֹרַתְךָ כָּל-הַיּוֹם הִיא שִׁחְתִּי.

תהלים קיט:צו

18. אמר רב יהודה אמר שמואל: השכים לשנות, עד שלא קרא קריאת שמע צריך לברך, משקרא קריאת שמע אינו צריך לברך, שכבר נפטר באהבה רבה.

ברכות יא:

19. ז ברכת אהבת עולם פוטרת ברכת התורה אם למד מיד.

יולחן ערוך אורח חיים הלכות ברכות השחר ושאר ברכות סימן מז סעיף ז

The link between Ahavat Hashem and Talmud Torah are linked halachically concerning the obligation of bircat haTorah. Once a person makes the beracha of Ahava Rabba before morning Shema, they also fulfil the obligation of bircat haTorah.

- All commentators agree that the mitzva of Ahavat Hashem is incumbent upon men and women equally. If women are able to connect with the mitzva of Ahavat Hashem through learning Torah, this will be a Torah mitzva, and indeed obligation.
- Of course, there are MANY other ways in which we are able to fulfill the mitzva of Ahavat Hashem - including through appreciation of nature, awareness of Divine Providence, a life of kiddush Hashem, mesirut nefesh al kiddush Hashem, outreach to connect other Jews to Torah and others². So women have always been able to fulfil this mitzva, even at times when they were unable to learn Torah. Now that women are more connected to Talmud Torah, this can be an additional mode of fulfilling this central mitzva.

D] THE MITZVOT OF LEARNING TORAH: 2 - YIRAT SHAMAYIM

20. הקתל את העם האנשים והנשים והטף וגר אשר בשעריך למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלהיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת.

דברים יא:ט

The Torah mitzva of Hakhel requires the men, women and children to attend the public Torah reading by the king.

21. (יב) האנשים - ללמוד: והנשים - לשמוע: והטף - למה זא, לתת שכרה למציאיהם.

רש"י שם

Rashi implies that the women have a different type of halachic obligation to the men.

22. (יב - יג) למען ישמעו ולמען ילמדו - האנשים והנשים - כי גם הן שומעות ולומדות ליראה את ה'.

רמב"ן שם

Ramban understands that the men and women all have an obligation to learn, in order to increase their Yirat Shamayim.

E] THE MITZVOT OF LEARNING TORAH: 3 - VELIMADTEM

23. ושמנתם לבניך ודברת בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרךך ובשכבך ובקומך:

דברים ו:ז

The mitzvah of 'limud haTorah' is usually presented in the Torah in the context of teaching children - in this case through 'shinun' - repetition.

24. ושנתם - שיהו דברי תורה מחודדים בפיך. שאם ישאל לך אדם דבר - אל תגמגם ותאמר לו, אלא אמור לו מיד.

קידושין ל.

This mitzva is not so much an in depth understanding of the methodology of Torah as a broad knowledge of the full corpus of Torah, such that if a person were to ask on any issue, one could respond confidently and without hesitation.

25. ושנתם לבניך, אלו תלמידך

ספרי דברים פסקא לו ד"ה לבניך

While we will see below that, although 'beneichem' is sometimes interpreted by Chazal narrowly to mean only sons, in this verse it is interpreted widely to apply beyond family - to students generally.

2. See <https://rabbimanning.com/wp-content/uploads/2012/11/Ahavat-Hashem.pdf>

26. ... the Gemara attaches its saying בניכם ולא בנותיכם - whereby the duty of teaching Torah would be restricted to sons and exclude daughters - to ולמדתם אותם את בניכם and not to ושיננתם לבניך. As a matter of fact women are only not to be directed to the scientific study of the Law ... But the understanding of the Jewish Scripture and the knowledge of the Torah that leads to a conscientious fulfilling of a Jewish life belong to the education of the intellect and feelings of our daughters as much as our sons. That is already indicated in the Torah by the command of hakhel. Also, it has been the practice from times immemorial to give women a knowledge of biblical and liturgical writings and a general knowledge and understanding of the Torah and the rabbinic teachings.

Commentary of Rav Shimshon R. Hirsch on Devarim 11:19

R. Shimon Refael Hirsch takes the view that 'veshinantam' is incumbent on women just as on men! This would mean that women are obligated to have a full familiarity with Torah, not just on a practical basis but also as an a priori requirement.

F] THE MITZVOT OF LEARNING TORAH: 4 - VEHODATEM

27. רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חייך והודעתם לבניך ולבני בניך: יום אשר עמדת לפני ה' אלקיך בחרב באמור ה' אלי הקהל לי את העם ואשמעם את דברי אשר ילמדון ליראה אתי כל הימים אשר הם חיים על האדמה ואת בנייהם ילמדון:

דברים ז:ט-י

This is yet another verse dealing with talmud torah, relating to the transmission of our experience at Sinai and the hashkafot and theology of the Torah. This is unquestionably applicable to men and women in equal measure.

28. והודעתם לבניך ולבני בניך. עוד הוא מלות עשה ללמד לבניו אותם הדברים. ואף על גז שלא מיירי אלא צעשרת הדברים, הוא מלד הסצרא שהרי הכל הוא דבר ה', ולולי יראת העם מהאש הגדולה שלא ימותו היו שומעים כל דבר ה', כמו משה רבינו.

העמק דבר דברים (פרשת ואתחנן) פרק ד פסוק ט

The Netziv explains that this mitzva requires us to transmit ALL of Torah to our children and grandchildren.

29. ועל נינך ונכדך כי כל עוד שהם שקועים בלבבך כשתלמדם לבניך ולבני בניך יכנסו בעצם הדברים בלבותם ויאמינו כאילו המה בעצמם ראו את הדבר!

אלשיך על דברים (פרשת ואתחנן) פרק ד פסוק ט

The Alshich stresses that the stronger our understanding of these matters, the greater the impression we will make on our children, grandchildren and great-grandchildren.

G] THE MITZVOT OF LEARNING TORAH: 5 - VELIMADTEM

30. ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך

דברים יא:ט

The 'main' mitzva of Talmud Torah - certainly the one which engenders the most halachic commentary - is that of 'velimadtem otam et beneichem'. It is THIS mitzva that we will be analyzing for the rest of this shiur and be'H in Part 2.

H] THE SUGYA IN KIDDUSHIN - WOMEN'S EXEMPTION FROM 'VELIMADTEM'

31. ללמדו תורה. מנלן? דכתיב: ולמדתם אותם את בניכם. והיכא דלא אגמריה אבוה - מיחייב איהו למיגמר נפשיה. דכתיב: ולמדתם. איהי מנלן דלא מיחייבא? דכתיב: 'ולימדתם' 'ולמדתם' - כל שמצווה ללמוד מצווה ללמד, וכל שאינו מצווה ללמוד אינו מצווה ללמד. ואיהי מנלן דלא מיחייבה למילף נפשה? דכתיב: 'ולימדתם' 'ולמדתם' - כל שאחרים מצווין ללמדו מצווה ללמד את עצמו, וכל שאין אחרים מצווין ללמדו אין מצווה ללמד את עצמו. ומנין שאין אחרים מצווין ללמדה? דאמר קרא: ולמדתם אותם את בניכם - ולא בנותיכם.

קידושין כט:

Chazal understood from this verse that there is an obligation to teach sons but not daughters - the word 'beneichem' is understood restrictively. Furthermore, since the obligation to be taught and the obligation to learn are linked, Chazal derive that women are exempt from the mitzva of 'limud haTorah'. Naturally, exemption does not mean prohibition, simply that the mitzva of limud haTorah for women falls into a category of 'aina metzuva ve'osah' - a voluntary mitzva.

32. **ח בני ישראל.** שם בני ישראל בא לפעמים על צד ההרחבה ולפעמים על צד הדיוק. רצוני שלפעמים יכלול כל מי שהוא משותף בעדת ישראל בין הנשים בין הגרים והעבדים, ולפעמים אין הנשים בכלל, וכן לא גרים ועבדים. כי שם בן הוא שם זכר ומגביל לו שם בת. וכן גם בבני אדם, הגם שדייקו חז"ל תמיד שם בן על הזכר, כמ"ש בני אהרן ולא בנות אהרן (ספרא צו פרשה ב' משנה ד', אמור פרשה א' משנה א', קדושין לו), וילדו לו בנים - הבנים בתורה הזאת ולא הבנות (ספרי תצא פ' רטו). כי יהיה לאיש בן סורר ולא בת (ספרי שם פ' ר"ח סנהדרין דף סד), וכל בכור בניך תפדה ולא בנותיך (קדושין כט), ולמדתם את בניכם ולא בנותיכם (שם ע"ב ודף למ"ד וביר' פ"י דעירובין), חקך וחקך בניך אין חק לבנות (ספרא שמיני פרק א' משנה יד). בכל זה במקום שהסברא נותנת שבא על צד ההרחבה יוכלל גם הבנות. כמ"ש בב"ב (דף קז) והתנחלתם אותם לבניכם ולא לבנותיכם, אלא מעתה למען ירבו ימיכם וימי בניכם? ברכה שאני. מבואר שעל צד ההרחבה שלא בדיוק יקרא לפעמים לברתא 'בני'.

ועתה בכל מקום שבא בתורה דבר אל בני ישראל, יש להסתפק אם בא על צד ההרחבה וגם נשים וגרים בכלל, או בא על צד הדיוק ורק אל הבנים הזהיר ולא אל הבנות. אולם מבואר לכל משכיל, כי לא חתמה התורה דבריה, בפרט בדברה על הדינים וההלכות בודאי לא כתבה לשון בלתי מדויק שנוכל להפך אותו אל כמה צדדים. ומסתמא אמרין שהלשון בא בדוקא ורק לבני ישראל הזהיר לא אל הבנות. ולכן אמר בספרא (משנה ב') הובאה בכ"מ בש"ס בני ישראל סומכים ולא בנות ישראל.

וצריך איזה גילוי דעת שע"י נבין שבא הלשון בהרחבה. וזה או ע"י יתור בהכתוב, כמו שלמד גבי העלאה בחוץ (ספרא אחרי פרק י"ד משנה א'), גבי דם (שם פרשה ח מ"א), גבי כיסוי (שם פרק יא מ"א), גבי מולך (קדושים פרשה יוד מ"א), גבי בעלי מומין (אמור פרשה א'). ובכ"מ בספרי וש"ס, או במקום שידעיין שאין הבדל בין נשים לאנשים, כמו בחטאת וחלב וזאת החיה לא מיעט נשים מבני ישראל. כי השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשים שבתורה. וכן במקום שהפרשה מדברת בנשים כמו פרשת יולדת וזיבה וערכין א"צ ריבוי.

מלבי"ם ויקרא פרשת ויקרא (מקטע א)

The Malbim explores why the word 'beneichem' is sometimes understood by Chazal broadly, to include men and women (such as Bnei Yisrael) and on other occasions is understood narrowly, to refer only to men. Our case is only one of many such narrow readings and the Malbim brings many examples in which the word means only sons. In fact, the Malbim argues that 'bnei' and 'beneichem' usually means sons only, unless there is a contextual reason to argue for a more inclusive reading to include women.

33. נשים ועבדים וקטנים פטורים מתלמוד תורה, אבל קטן אביו חייב ללמדו תורה שנאמר ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם. ואין האשה חייבת ללמד את בנה שכל החייב ללמוד חייב ללמד.

רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק א הלכה א

The Rambam begins his hilchot Talmud Torah with the exemption of women (which he does not do in other mitzvot, such as hilchot Keriat Shema). The Beit Halevi explains that the Rambam wishes to emphasize that this mitzva is not the learning of details for the mitzvot (i.e. a means to an end) in respect of which women are obligated, but learning for its own sake - limud Torah lishma, from which women are exempted.

34. אשה שלמדה תורה יש לה שכר אבל אינו כשכר האיש, מפני שלא נצטויה, וכל העושה דבר שאינו מצווה עליו לעשותו אין שכרו כשכר המצווה שעשה אלא פחות ממנו.

רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק א הלכה יג

The Rambam rules that a woman may fulfil the mitzva of 'velimadtem' if she wishes and this will be considered a Torah mitzva. Nevertheless, it will be a voluntary mitzva, for which the reward in Olam HaBa is less³ than for an obligatory mitzva⁴.

• As we shall see in Part 2, although there is a detailed halachic discussion as to whether it is permitted to **TEACH** Gemara and Torah Sheb'al Peh to women, there are **NO** classic sources that prohibit women from **LEARNING** Gemara and Torah Shebe'al Peh.

35. **שאלת** ממני אודיעך דעתי במי שעומד על האשה והקטן בשעת יציאת נשמה אם חייב לקרוע **תשובה** גרסינן בפרק אלו מגלחין - תניא ר' אלעזר אומר כל העומד על המת בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע. הא למה זה דומה? לספר תורה שנשרף שהכל חייבין לקרוע. פי' רש"י ז"ל שעדיין היה זה יכול ללמוד והוי ס"ת. דאשה אף על גב דאינה מחוייבת בתלמוד תורה מ"מ אם למדה שכר יש לה. וא"כ אשה נמי יכולה היא ללמוד ולהיות דומה לס"ת הילכך קורע בין לאשה בין לאיש.

שו"ת רדב"ז חלק ג סימן תקנח (תתקפח)

The Radvaz rules that one must tear keriya if present r'l at the moment of death of a Jewish woman just as at that of a Jewish man. The reason for the custom is the comparison of a Jew to a walking Sefer Torah because of their talmud Torah. A Jewish woman who learns Torah, even where that learning is voluntary, is also compared to a Sefer Torah.

3. Reward in the Next World is of course infinite and the concept of 'lesser' and 'greater' infinity must be explored in more depth.

4. The Maharal explains that to being 'commanded' puts places a person's actions in step with the rest of creation which operates through God's Will and command. To accept a voluntary practice, while praiseworthy, remains **outside** the system.

I] THE SUGYA IN SOTA - A PROHIBITION ON TEACHING WOMEN TORAH?

36. אינה מספקת לשתות עד שפניה מוריקות ועיניה בולטות והיא מתמלאת גידין, והם אומרים הוציאוה הוציאוה שלא תטמא העזרה. אם יש לה זכות היתה תולה לה. יש זכות תולה שנה אחת יש זכות תולה שתי שנים יש זכות תולה שלש שנים. מכאן אומר בן עזאי חייב אדם ללמד את בתו תורה, שאם תשתה תדע שהזכות תולה לה. רבי אליעזר אומר כל המלמד בתו תורה (כאילו) לומדה תפלות. רבי יהושע אומר רוצה אשה בקב ותפלות מתשעה קבין ופרישות. הוא היה אומר חסיד שוטה ורשע ערום ואשה פרושה ומכות פרושין הרי אלו מכלי עולם:

משנה מסכת סוטה פרק ג משנה ד

The Mishna in Sota outlines depicts graphically the expected consequences if a guilty woman drinks from the Sota. However, women who had a specific merit would not react immediately to the waters. Rather their merit prolonged their death, sometimes for years. Based on this, Ben Azai requires a person to teach their daughter Torah so that, if she ever committed adultery and was required to drink as a Sota, she would realize why the water did not have immediate effect. R. Eliezer disagrees and states that teaching one's daughter Torah is equivalent to teaching them 'tiflut' (see definition below). R. Yehoshua appears to agree with R. Eliezer and argues that women are strongly connected to and in need of tiflut. He also adds that certain kinds of behavior 'destroy the world' - including a 'rasha arum' - a cunning wicked person. As we shall see below, this addition is important!

37. ויש זכות תולה ג' שנים כו'. זכות דמאי? אילימא זכות דתורה, הא אינה מצווה ועושה היא! אלא זכות דמצוה. זכות דמצוה מי מגנא כולי האי?! והתניא, את זו דרש רבי מנחם בר יוסי: (משלי ו:כג) כִּי יֵךְ מִצְוָה וְתוֹרָה אֹר. תלה הכתוב את המצוה בנר ואת התורה באור. את המצוה בנר - לומר לך: מה נר אינה מגינה אלא לפי שעה, אף מצוה אינה מגינה אלא לפי שעה. ואת התורה באור - לומר לך: מה אור מגין לעולם, אף תורה מגינה לעולם ... רבינא אמר: לעולם זכות תורה. ודקאמרת אינה מצווה ועושה! נהי דפקודי לא מפקדא, באגרא דמקרין ומתניין בנייהו ונטרן להו לגברייהו עד דאתו מבי מדרשא, מי לא פלגאן בהדייהו!?

סוטה כא.

The Gemara discusses what could be the special merit that protects women from the effect of the Sota waters. Initially, it rejects the possibility that this merit could be Torah learning (velimadtem) since women are not obligated in this mitzva and the reward is lower. However, Ravina rules that women ARE able to share in the great merit of the obligatory mitzva of Torah learning through the mesirut nefesh of sending their husbands and sons to learn Torah.

- Ravina underlines how women can share in the merit of the obligation of *velimadtem*. He is not discussing the independent merit that a woman receives for volunteering to take part in this mitzva, nor the reward for any of the other mitzvot of Torah learning in which women are obligated - as outlined above.

38. ר' אליעזר אומר: כל המלמד את בתו תורה מלמדה תיפלות. תיפלות ס"ד!! אלא אימא: כאילו למדה תיפלות. א"ר אבהו: מ"ט דר"א? דכתיב (משלי ח:יב) אֲנִי־חֲכָמָה שְׁכַנְתִּי עִרְמָה - כיון שנכנסה חכמה באדם נכנסה עמו ערמומית.

סוטה כא.

The Gemara explains R. Eliezer's negativity concerning teaching women Torah. He is concerned at the cunning, and potential deceitfulness, that comes with imparting wisdom. As we shall see below, many commentators flag that this is a particular concern with people who have limited education and context with which to process this learning⁵.

- What is the definition of 'tiflut'?

39. למדה תפלות - והוא השוא ודברי הבבל.

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת סוטה פרק ג משנה ג

The Rambam defines this as worthless and nonsense.

40. כאילו - שמתוכה היא מצינה ערמומית ועושה דבריה צהלג.

רש"י סוטה כא:

Rashi explains that, from the limited Torah learning given to her, the woman will gain cunning and know how to sin secretly.

5. We will discuss in more depth in the next shiur how this relates constructively to the education of women - then and now.

41. וכיא סצורה שפשיגה ומקשקשת כפעמון לבראות את חכמתה לכל.

בית הבחירה סוטה כ.

The Meiri learns that she will assume she has more learning than she really does, and will try to show this to others - by implication misleading them.

42. היכי דמי רשע ערום? ... עולא אמר: זה שקרא ושנה ולא שימש תלמידי חכמים. קרא ושנה ולא שימש ת"ח - ר' אלעזר אומר: הרי זה עם הארץ, ר' שמואל בר נחמני אמר: הרי זה בור, ר' ינאי אומר: ה"ז כותי, רב אחא בר יעקב אומר: הרי זה מגוש!

סוטה כא:

Importantly, the SAME discussion in the Gemara also flags the dangers of teaching Torah to men! This explains the continuation of R. Yehoshua's warning that a 'rasha arum' - a cunning and wicked man - destroys the world. This even includes a man who has learnt Chumash and Mishna but who has not learnt halacha properly from a Rav by serving and learning from them. Such a person is labeled an Am Ha'Aretz and worse. A little knowledge is a very dangerous thing!

• Teaching Torah to men is an obligatory mitzva, so we are required to try and do so. Only when we see that that the man is misapplying Torah knowledge do we desist. R. Eliezer appears to rule that, for women, since there is no obligation and since the dangers of misapplication are high, once should not engage in the process at all!

J] R. ELIEZER AND TEACHING TORAH - A WIDER PERSPECTIVE

43. מטרונה שאלה את ר' לעזר: מפני מה חט אחת במעשה העגל, והן מתים בה שלש מיתות? אמר לה: אין חכמתה שלאשה אלא בפילכה! דכת' (שמות לה:כה) 'וְכָל-אִשָּׁה חֲכַמַת-לֵב בְּיָדֶיהָ טוֹנִי. אמר לו הורקנוס בנו: בשביל שלא להשיבה דבר אחד מן התורה, איבדת ממני שלש מאות כור מעשר בכל שנה! אמ' ליה: ישרפו דברי תורה ואל ימסרו לנשים!

תלמוד ירושלמי מסכת סוטה ג:ד

We see elsewhere that R. Eliezer was very opposed to teaching women any Torah - even Chumash!

44. תנו רבנן: מעשה ברבי אליעזר ששבת בגליל העליון, ושאלוהו שלשים הלכות בהלכות סוכה. שתיים עשרה אמר להם שמעתי, שמונה עשר אמר להם, לא שמעתי. אמרו לו: כל דבריך אינן אלא מפי השמועה? אמר להם: הזקקונוני לומר דבר שלא שמעתי מפי רבותי. מימי לא קדמני אדם בבית המדרש. ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי, ולא הנחתי אדם בבית המדרש ויצאתי, ולא שחתי שיחת חולין, ולא אמרתי דבר שלא שמעתי מפי רבי מעולם.

סוכה כח.

We also see that R. Eliezer was extremely particular about mesora - passing on the Torah of his Rabbi and NEVER adding to it from his own innovations.

45. חמשה תלמידים היו לרבן יוחנן בן זכאי ואלו הן: רבי אליעזר בן הורקנוס, ורבי יהושע בן חנניה, ורבי יוסי הכהן, ורבי שמעון בן נתנאל, ורבי אלעזר בן ערך. הוא היה מונה שבחן: רבי אליעזר בן הורקנוס בור סיד שאינו מאבד טפה ... ורבי אלעזר בן ערך מעין המתגבר. הוא היה אומר אם יהיו כל חכמי ישראל בכף מאזנים ואליעזר בן הורקנוס בכף שניה מכריע את כולם. אבא שאול אומר משמו אם יהיו כל חכמי ישראל בכף מאזנים ורבי אליעזר בן הורקנוס אף עמהם ורבי אלעזר בכף שניה מכריע את כולם.

משנה מסכת אבות פרק ב משנה ח

R. Eliezer was compared by his own Rabbi - R. Yochanan ben Zakkai - to a waterproofed cistern that never lost a drop! In contrast, R. Elazar ben Arach was compared to an overflowing well which constantly produces new water. However, the Mishna records a disagreement as to whether R. Yochanan ben Zakkai saw the model of pure mesora, or that of innovation, as the ideal!

- We are only at the beginning of our discussion concerning women and Torah!
- In Part 2 we will be'H examine the Talmudic precedent of Bruria who mastered Torah - particularly Torah Shebe'al Peh. We will also look briefly at the concept of 'nashim da'atan kalla'.
- We will also look to the classic mefarshim and recent and contemporary poskim on the issue of teaching women Torah and women learning Gemara. To be continued